

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.10.2009, sp. zn. 25 Cdo 3798/2007, ECLI:CZ:NS:2009:25.CDO.3798.2007.1

Číslo: 74/2010

Právní věta: Počátek běhu šestiměsíční prekluzivní doby k uplatnění nároku na náhradu škody způsobené v příčinné souvislosti s krizovými opatřeními (§ 36 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení) u příslušného orgánu krizového řízení se odvíjí od okamžiku, kdy se poškozený dozvěděl o tom, že mu vznikla majetková újma určitého druhu a rozsahu, kterou je možné objektivně vyjádřit v penězích a důvodně uplatnit u soudu. Na počátek běhu této doby nemá vliv průběh ani výsledek jednání či soudního sporu, který poškozený vede s pojišťovnou o výplatu pojistného plnění.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.10.2009

Spisová značka: 25 Cdo 3798/2007

Číslo rozhodnutí: 74

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla:

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalující společnost se domáhala náhrady škody, způsobené podle žaloby jednáním a opomenutím městských a státních orgánů v souvislosti s řešením povodňové situace a jejích následků v srpnu roku 2002 v Praze; škoda sestává z poškození budovy hotelu včetně jeho příslušenství a interiéru, z nákladů vynaložených na rekonstrukci objektu a z ušlého zisku za období od září roku 2002 do ledna roku 2003.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 10. 7. 2006 zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala po žalovaných a hlavním městě Praze zaplacení 34 489 668 Kč s 10% úrokem z prodlení od 9. 8. 2005 do zaplacení, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobkyně je vlastníkem domu č. p. 151 v Praze 8 v k. ú. K. ve V. ulici č. 28, v němž provozuje hotel. Rozhodnutím předsedy vlády ČR ze dne 12. 8. 2002, č. 373/2002 Sb., došlo k vyhlášení nouzového stavu v důsledku rozsáhlých povodní na dobu od 12. 8. 2002 do 22. 8. 2002 a k nařízení krizových opatření spočívajících mimo jiné v evakuaci ohrožených osob, v zákazu vstupu, pobytu a pohybu osob na postiženém území, přičemž pro území hlavního města konkretizoval tato opatření primátor hlavního města Prahy. Při nucené evakuaci dne 13. 8. 2002 ve tři hodiny ráno ukončili pracovníci žalobkyně pobyt hotelových hostů a v ranních hodinách pak po výzvách Policie ČR hotel sami opustili. Téhož dne v pozdních odpoledních a večerních hodinách se začaly zaplavovat ohrožené oblasti městské

části Praha 8 a vodní hladina kulminovala v průběhu následujícího dne, tj. 14. 8. 2002. Po odpadnutí vody dne 17. 8. 2002 bylo započato s odklízecími pracemi, žalobkyně byla vpuštěna do suterénu domu ke konci srpna, do samotného hotelu pak počátkem září. Soud prvního stupně aplikoval ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, a speciální zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění do 31. 12. 2002 (dále též jen „krizový zákon“), a dospěl k závěru, že žalovaní postupovali v průběhu vyhlášení a řešení nouzového stavu v souladu s uvedenými předpisy. Pasivní legitimací ve věci náhrady škody vzniklé v souvislosti s krizovými opatřeními je nadána pouze první žalovaná (Česká republika), jak vyplývá z § 36 krizového zákona, jenž obsahuje speciální úpravu náhrady škody vzniklé v příčinné souvislosti s krizovými opatřeními, za níž odpovídá stát. Nárok žalobkyně, byť byl shledán oprávněným, zanikl marným uplynutím šestiměsíční lhůty podle § 36 odst. 5 krizového zákona, neboť žalobkyně se prokazatelně vzhledem ke zpracovaným znaleckým posudkům o všech škodách dozvěděla nejpozději v průběhu druhé poloviny roku 2003, v prekluzivní šestiměsíční lhůtě však u žádného z orgánů krizového řízení svůj nárok neuplatnila a prvním krokem směřujícím k uplatnění nároku na náhradu škody byla až žaloba podána k obvodnímu soudu dne 9. 8. 2005. Nepřichází v úvahu ani možnost přiznat náhradu škody po uplynutí této lhůty v případech zvláštního zřetele hodných, neboť se tohoto postupu nelze domáhat v řízení před soudem, nýbrž u orgánu krizového řízení, a navíc na takový postup nemá poškozený bez dalšího zákonný nárok.

K odvolání žalobkyně, které směřovalo proti rozsudku soudu prvního stupně ve vztahu k žalované České republice a městské části Praha 8, M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 18. 4. 2007 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkového stavu zjištěného obvodním soudem a ztotožnil se i s jeho závěrem o prekluzi nároku na náhradu škody podle § 36 odst. 5 krizového zákona z důvodu, že žalobkyně svůj nárok neuplatnila u příslušného orgánu krizového řízení. Teprve v případě, nebyla-li poškozenému náhrada škody přiznána orgánem krizového řízení, může se jí domáhat u soudu (jde o obdobný postup jako u náhrady škody podle zákona č. 82/1998 Sb.). Lhůty obsažené v ustanovení § 36 odst. 5 krizového zákona podle odvolacího soudu poškozeného nikterak nezkracují v jeho ústavně zaručených právech.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jež odůvodňuje podle § 241a odst. 2 písm. a) a 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spatřuje v řešení otázky, „kdy počíná běžet šestiměsíční subjektivní prekluzivní lhůta pro uplatnění náhrady škody způsobené právníčkým a fyzickým osobám v příčinné souvislosti s krizovými opatřeními a cvičeními“ podle § 36 odst. 5 krizového zákona. Namítá, že pro počátek běhu subjektivní lhůty je rozhodující, kdy se poškozený dozví o druhu a rozsahu škody tak, aby mohl svoje právo uplatnit u soudu. Žalobkyně měla zájem v co nejkratší době zjistit škodu způsobenou nesprávným úředním postupem orgánů krizového řízení v souvislosti s povodní včetně jejího uplatnění u příslušných orgánů tím, že mnohokrát žádala žalované o pomoc, avšak bezvýsledně; poté se obrátila na pojišťovnu, se kterou v průběhu soudního sporu uzavřela dohodu o narovnání, jejímž předmětem však nebyl celý rozsah vzniklé škody. Podle žalobkyně tak šestiměsíční prekluzivní doba začala běžet od okamžiku, s nímž souvisel faktický vývoj jejího sporu s pojišťovnou (včetně předpokládané doby vedení tohoto sporu), a od následného uzavření dohody o narovnání. Počítání lhůty od okamžiku zpřístupnění garáží a poté celého hotelu, popř. od vypracování znaleckých posudků z 27. 9. 2003 a 20. 10. 2003 je nepřiměřeně tvrdé a protiústavní, neboť v tak krátké době by bylo zhora nemožné, aby byl specifikován i jen částečný rozsah škody napáchaný přírodním živlem včetně určení subjektu za škodu odpovědného. Žalobkyně dále namítá, že soudy obou stupňů neposoudily skutkový stav podle všech právních předpisů, které na něj dopadají, tj. podle zákonů č. 82/1998 Sb. a č. 239/2000 Sb. Vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí, spatřuje v neprovedení žalobkyní navrhaných důkazů (výslech svědka J. B. a tehdejšího primátora hlavního města Prahy RNDr. I. N.), dále v absenci zhodnocení, zda primátor hlavního města Prahy postupoval v souladu s vyhlášeným nouzovým stavem správně (tj. v jaké formě a zda vůbec existovalo nějaké jasné

doložitelné opatření primátora), a také zůstává neobjasněnou skutečností, proč po odpadnutí vody a odvolání nouzového stavu nebyla žalobkyně vpuštěna do svých povodní poničených nemovitostí dřív, aby mohla zamezit větší škodě, než která pak skutečně vznikla. Z uvedených důvodů navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 o. s. ř., dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 7. 2009 – srov. bod 12. Čl. II zákona č. 7/2009 Sb.) vzhledem k tomu, že dovoláním napadený rozsudek byl vydán dne 18. 4. 2007. Dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen, je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a to pro řešení zásadně právně významné otázky počátku běhu a délky prekluzivní lhůty k uplatnění nároku na náhradu škody vzniklé v příčinné souvislosti s krizovými opatřeními u příslušného orgánu krizového řízení podle § 36 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů. Dovolání není důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka vedle vad řízení uplatňuje jako důvod dovolání (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Krizový zákon stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením, a při jejich řešení (§ 1).

Podle § 36 odst. 1 krizového zákona stát odpovídá za škodu způsobenou právnickým a fyzickým osobám v příčinné souvislosti s krizovými opatřeními a cvičeními (§ 39 odst. 5) prováděnými podle tohoto zákona. Této odpovědnosti se může stát zprostit jen tehdy, pokud se prokáže, že poškozený si způsobil škodu sám. Podle odst. 4 tohoto ustanovení peněžní náhradu poskytne ten orgán krizového řízení, který nařídil krizové opatření nebo cvičení, při němž anebo v jehož důsledku vznikla škoda či újma. Podle odst. 5 nárok na náhradu škody s uvedením důvodů uplatňuje právnická nebo fyzická osoba písemně u příslušného orgánu krizového řízení do 6 měsíců od doby, kdy se o škodě dozvěděla, nejdéle do 5 let od vzniku škody, jinak právo zaniká. Orgán krizového řízení může v případech hodných zvláštního zřetele přiznat náhradu škody i po uplynutí termínu k podání žádosti nebo i bez podání žádosti, ale nejdéle do 5 let od vzniku škody. Podle odst. 7 orgán krizového řízení je oprávněn požadovat uhrazení nákladů, které vynaložil jako náhradu škody, po původci havárie nebo jiné události, v jejímž důsledku vznikla krizová situace a musela být nařízena krizová opatření.

Z této úpravy je zřejmé, že institut odpovědnosti za škodu vzniklou v příčinné souvislosti s krizovým opatřením (je jím i opatření přijaté v souvislosti s povodní, resp. za účelem řešení či předcházení jejím následkům) je speciální normou obsahující zvláštní skutkovou podstatu odpovědnosti státu za škodu, která se řídí právě tímto zákonem, nikoliv zákonem č. 82/1998 Sb. či obecným předpisem. Zakládá přitom odpovědnost bez zřetele na zavinění (tzv. objektivní odpovědnost) a na rozdíl od zákona č. 82/1998 Sb. nevyžaduje, aby škoda byla vyvolána nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem. Tato speciální odpovědnost je založena na současném splnění předpokladů, jimiž je 1. provedení krizového opatření, 2. vznik škody a 3. příčinná souvislost mezi krizovým opatřením a vznikem škody. Stát se může odpovědnosti zprostit, prokáže-li (důkazní břemeno leží na něm), že poškozený si způsobil škodu sám. Z dikce ustanovení § 36 odst. 1 je nepochybné, že odpovědnou

osobou je stát (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. [25 Cdo 1649/2007](#)). Tato poměrně přísně formulovaná objektivní odpovědnost státu je spojena s povinností oprávněné osoby uplatnit nárok na náhradu škody nejprve u příslušného orgánu krizového řízení, a to v zákonem stanovené lhůtě, která má charakter prekluzivní, tj. jejím marným uplynutím dochází ze zákona k zániku nároku, k němuž musí soud přihlédnout z úřední povinnosti. Zákon zde kombinuje šestiměsíční a pětiletou dobu, v níž musí být nárok uplatněn, přičemž jejich vzájemný vztah je takový, že běží nezávisle na sobě a k zániku nároku dochází, jakmile jedna z nich uplyne. Šestiměsíční prekluzivní doba má subjektivní charakter, protože počátek jejího běhu se odvíjí od okamžiku, kdy poškozený získal vědomost o škodě, tj. kdy se prokazatelně dozvěděl, že na jeho úkor ke škodě došlo (nikoliv tedy jen o škodné události). To předpokládá, že se poškozený dozvěděl o tom, že mu vznikla majetková újma určitého druhu a rozsahu, kterou je možné objektivně vyjádřit v penězích (není třeba, aby znal rozsah škody přesně např. na základě odborného posudku) a důvodně uplatnit u soudu (vzhledem k obdobné konstrukci subjektivní promlčecí doby podle § 106 odst. 1 obč. zák. srov. rozsudek bývalého NS ČSR ze dne 27. 9. 1974, sp. zn. [2 Cz 19/74](#), publikovaný pod č. 38 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1975, obdobně stanovisko bývalého NS SSR ze dne 23. 11. 1983, č. j. [Cpj 10/83](#), publikované pod č. 3 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1984, nebo rozsudek NS ČR ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. [33 Odo 477/2001](#), publikovaný v Souboru rozhodnutí NS pod C 1168). Jestliže pro daný případ výslovná dikce § 36 odst. 1 krizového zákona označuje za odpovědnou osobu stát, nelze přisvědčit dovolatelce, že šestiměsíční doba k uplatnění nároku je nepřiměřeně krátká a nedostačující k identifikaci odpovědného subjektu.

Počátek běhu subjektivní doby nezávisí na tom, zda a kdy si poškozený opatří dostatek důkazů nebo kdy se vytvoří pro něj příznivější procesní situace k tomu, aby skutkové okolnosti, o nichž již má vědomost, mohl v soudním řízení prokázat (srov. např. rozsudek NS ČR z 12. 8. 2003, sp. zn. [21 Cdo 210/2003](#), popř. usnesení NS ČR ze dne 30. 9. 2003, sp. zn. [25 Cdo 871/2002](#), publikované v Souboru rozhodnutí NS pod C 2202), a nezávisí ani na průběhu či výsledku soudního sporu, který vede s pojišťovnou o výplatu pojistného plnění, jak dovozuje nesprávně žalobkyně. Výsledek takového sporu znamená pouze vědomost o tom, že nárok na pojistné plnění nenáleží, nikterak se však nepromítá (neposunuje ji na pozdější dobu) do vědomosti o tom, že a v jakém přibližně rozsahu poškozenému vznikla majetková újma. Ještě méně je pak důvodů k tomu, aby počátek běhu uvedené doby byl vázán k okamžiku uzavření dohody o narovnání s pojišťovnou, jak mylně dovozuje dovolatelka v dovolání. Ani ve vztahu k vědomosti o vzniku škody nelze považovat prekluzivní dobu či její délku za protiústavní, neboť zákonná úprava podmínek, za kterých stát poskytuje odškodnění v souvislosti s krizovým řízením, nekoliduje s žádným ustanovením Ústavy České republiky či Listiny základních práv a svobod (ostatně ani sama dovolatelka neoznačuje konkrétní ustanovení, které tím má být porušeno), což konečně u srovnatelné úpravy prekluze nároku na náhradu škody na věci odložené či vnesené (§ 436 obč. zák.) dovodil i Ústavní soud v nálezu ze dne 1. 9. 2000, sp. zn. [IV. ÚS 218/99](#), publikovaném ve sv. 16 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 125/2000.

Závěr odvolacího soudu, že vědomost žalobkyně o vzniku škody lze odvozovat od zpracovaných znaleckých posudků, s nimiž se prokazatelně seznámila nejpozději v průběhu druhé poloviny roku 2003, je proto z hlediska výše uvedeného správný a v souladu se zákonem i ustálenou soudní judikaturou; odvolací soud tedy na zjištěný skutkový stav správně aplikoval § 36 odst. 1 krizového zákona a správně jej též vyložil. Za této situace jsou výhrady dovolatelky k rozsahu provedeného dokazování (vytýká zejména neprovedení navržených důkazů) zcela bezvýznamné, neboť nemohou nic změnit na právním závěru o počátku běhu prekluzivní doby, resp. o tom, že nárok na náhradu škody (bez ohledu na jeho výši) zanikl marným uplynutím prekluzivní doby. Nejvyšší soud ze všech těchto důvodů dovolání žalobkyně podle § 243b odst. 2 o. s. ř. zamítl.